

ОЦІНКА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ОСПОРИЮВАНОВОГО ПРОМИСЛОВОГО ЗРАЗКА. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Воліков Володимир,

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії економічних досліджень
Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Оцінка «індивідуального характеру» промислового зразка (ПЗ), під час проведення його експертизи (досліджень), може викликати певні труднощі, тому що потрібно враховувати «ступінь свободи автора» та чітко визначитись ким є «інформований користувач». А може так скластись, що для підтвердження наявності індивідуального характеру оспорюваного промислового зразка необхідно буде визначити одночасно кілька груп інформованих користувачів. Тоді виникають і наступні питання: які це групи і хто до них має належати?

Поняття «індивідуальний характер» наведено в ст. 6, п. 1 Регламенту №6/2002 Ради ЄС: «Промисловий зразок буде вважатись таким, що має індивідуальний характер, якщо загальне враження, яке він справляє на інформованого користувача, відрізняється від загального враження, яке справляє на такого користувача будь-який інший промисловий зразок, що був доступний для громадськості ... до дати подання заявки на реєстрацію промислового зразка ...» [1].

Згідно положення Керівництва Відомства ЄС поінформований користувач це «вигадана особа» як користується відповідним продуктом, що вміщує ПЗ за прямим його призначенням. Ця особа не є професіоналом або експертом у галузі конкретного ПЗ. Проте, поінформований користувач «... обізнаний з різними конструкціями, які існують у відповідному секторі, володіє певним рівнем знань з урахуванням особливостей, які зазвичай включають ці зразки, а також, ... проявляє відносно високий ступінь уваги при їх використанні» [2, п. 5.5.2.3].

Аналізуючи судову практику країн ЄС можна зробити висновок, що загальний образ інформованого користувача (до речі, пропонує ввести поняття «портрет інформованого користувача» та «складання портрету інформованого користувача» із застосуванням певних критеріїв) знаходиться десь між поняттями «пересічного споживача» конкретного продукту, який не володіє спеціальними знаннями і в його функції не входить проводити пряме порівняння дизайну та «галузевим експертом», який розуміється у певній галузі на високому рівні (має спеціальні знання та досвід) й може провести детальну технічну

експертизу. Слід зауважити, що досвід країн ЄС демонструє різні підходи при визначенні «інформованого користувача» що напряду може залежати від галузі промисловості, до якої належить промисловий зразок. Головним чином це пов'язано з вимогою витримувати певний баланс, потрібний для інноваційного розвитку конкретних галузей, перенасичених ПЗ для забезпечення більшого рівня свободи автора. Тому в окремих галузях інформований користувач може не бути добре поінформованим і досить спостережливим. Він сприймає дизайн в цілому і не аналізує деталі. Але, в галузях промисловості де значно обмежується свобода автора, які характеризуються перенасиченням, для надання можливості інноваційного розвитку до інформованого користувача можуть висуватись більш жорсткіші додаткові вимоги, зокрема, це стосується сфери дизайну вигляду виробів. Наприклад, користувач має знати різні конструкції, які існують у відповідному секторі та детально спостерігати за мінімальними відмінностями у конструкціях зразків; володіти певним рівнем знань стосовно особливостей, цих конструкцій; виявляти відносно високу ступінь уваги, при використанні продуктів із застосуванням промислових зразків відповідної галузі.

Термін «перенасичення» доволі давно та часто використовується у судовій практиці стосовно промислових зразків. Але, й до сьогодні залишається дискусійним питання наскільки перенасичення впливає на ступінь свободи автора у галузі промисловості зі значною кількістю ПЗ: де з одного боку є обмеження щодо функціонального використання виробу (конструктивні можливості), а з іншого боку вигадати щось нове у дизайні занадто складно. Так, Суд справедливості ЄС у рішенні в об'єднаній справі № T-83/11 та T/84-11 «насичення сучасним рівнем техніки» не пов'язує зі свободою автора при розробці промислового зразка [3, п. 81].

Іншу точку зору висловив Вищий земельний суд м. Франкфурта в своєму рішенні у справі № 6 U 17/13. Згідно застосованої судом теорії – перенасичення ПЗ у певній галузі може бути не тільки «кількісним», але ще й «якісним». Причому, кількісне перенасичення характеризується виключно значною кількістю наявних ПЗ у певній галузі. Що ж стосується якісного перенасичення, то суд у своєму рішенні додатково звертає увагу на те, що кількісне перенасичення («різноманіття візерунків») перетворюється в якісне («щільність візерунків»), коли велика кількість існуючих ПЗ у певній галузі мало чим відрізняються один від одного [4, р. II, п.1, b)]. В такому випадку інформований користувач має бути добре поінформованим і досить спостережливим. Проявляти високий ступінь уваги та вміти детально визначати мінімальні відмінності у конструкціях зразків. Тому, на нашу

думку, перенасичення обов'язково необхідно враховувати під час визначення загального враження, яке оспорюваний промисловий зразок справляє на інформованого користувача.

Таким чином, на ступінь свободи автора впливають два основні фактори: по-перше, конструктивні можливості, що визначаються цільовим використанням розроблюваного продукту (чим менші обмеження ступеню свободи автора під час розробки дизайну, тим більш високі вимоги висуваються до оцінки його індивідуального характеру), по-друге, якісне перенасичення, що характеризується щільністю зразків (чим вище щільність зразків, тим менше маневру для автора під час розробки, внаслідок чого до оцінки індивідуального характеру висуваються більш низькі вимоги) [4, р. II, п.1, б)].

Відносно інформованого користувача важливо зазначити, що від якості складання його портрету (образу) значно залежить результат оцінки щодо наявності індивідуального характеру у промислового зразка. Тому, вивчаючи досвід судової практики країн ЄС вважаю за необхідним розглянути випадки, коли суди в інтересах верховенства права у своїх рішеннях інформованого користувача сприймають не як окрему «вигадану особу», проте, як одразу кілька різних інформованих користувачів, які належать до різних груп, характеризуються різним віком, статтю, досвідом, знаннями, соціальним положенням тощо.

Так, судова практика Суду справедливості ЄС демонструє випадки, коли «інформований користувач» може бути представлений не однією особою, а одночасно декількома групами різних осіб. Наприклад, у справі №Т-9/07 зазначається, що поінформований користувач може бути дитиною віком від 5 до 10 років чи «... менеджером з маркетингу в компанії, яка виробляє продукцію, що просувається...» [5, п. 65]. У наступному прикладі в рішенні по справі №Т-68/10 Загальний суд визначив «інформованого користувача» годинників також одразу у двох групах: 1) професіонал, який придбаває годинники для їх подальшого розповсюдження (продажу) між кінцевими користувачами та 2) кінцевий користувач (споживач, який купує ці годинники для власного використання) [6, п. 53]. Окремо слід зазначити, що Загальний суд додатково звертає увагу на те, що використання результатів сприйняття та формування загального враження обох груп необхідно розглядати окремо та не пов'язувати отримані результати між собою. Тому, навіть якщо хоча б одна з двох груп інформованих користувачів оспорюваний дизайн зразку сприймає таким, що «справляє однакове загальне враження», тоді можна зробити висновок, що оспорюваний промисловий зразок не має індивідуального характеру. Такий підхід є новим для нашого законодавства і потребує додаткового вивчення

європейського досвіду для прийняття рішення про можливість та доцільність його застосування в судовій практиці України.

Таким чином, на основі аналізу судової практики країн-членів ЄС можна зробити висновок, що для оцінки «індивідуального характеру» оспорюваного промислового зразка визначального значення має «загальне враження інформованого користувача», при визначенні якого важливо враховувати «ступінь свободи автора» у певній галузі промисловості.

При визначенні «ступеню свободи автора» вагомим фактором є врахування перенасичення певної галузі промисловими зразками, що характеризується кількісними та якісними показниками. При чому, кількісні показники характеризуються виключно кількістю промислових зразків, проте як якісні показники враховують «щільність візерунків».

«Портрет інформованого користувача» може складатися з застосуванням двох різних підходів, а саме: перший, це «вигадана особа», яка користується відповідним продуктом (виробом) за прямим його призначенням; другий, це визначення одразу кількох «інформованих користувачів», які належать до різних груп (соціальних, професійних та інших), які можуть характеризуватись різним віком, статтю, досвідом, знаннями, соціальним положенням, інтересами тощо, але при цьому знаються на відповідному продукті (виробі) та/або застосовують його за прямим призначенням.

Література:

1. Регламент № 6/2002 Ради Європейського Союзу про промислові зразки Європейського співтовариства // Офіційний журнал Європейського Союзу, серія L, № 289, 28.10.1998, стр.28. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/download/reglament-2002-soveta-evropeyskogo-soyuza-2001-20165.html> (Дата звернення 04.08.2024р.).

2. Керівництво Відомства ЄС. URL: <https://guidelines.euipo.europa.eu/1803372/1788904/designs-guidelines/6-1-4-1-general-principles> (дата звернення: 04.08.2024).

3. Об'єднана справа № T-83/11 та T/84-11. Судова практика. InfoCuria. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=129641&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3759963> (дата звернення: 05.08.2024).

4. Свобода дизайну та щільність вибірки в зареєстрованих промислових зразках. Вищий земельний суд Франкфурта (2014). URL: <https://www.damm-legal.de/olg-frankfurt-am-gestaltungsspielraum-und-musterdichte-bei-eingetragenen-designs?cn-reloaded=1> (дата звернення: 05.08.2024).

5. Справа № Т-9/07. Судова практика. InfoCuria. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=82997&mode=lst&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=&doclang=EN&cid=3866467> (дата звернення: 04.08.2024).

6. Справа №Т-68/10. Судова практика. InfoCuria. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=85084&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4603848> (дата звернення: 05.08.2024).

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Волохов Олексій,

*кандидат юридичних наук, докторант відділу теорії держави і права
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України*

Судово-експертна діяльність є необхідним інструментом судочинства та здійснення досудового розслідування, оскільки отримання саме об'єктивних доказів необхідне для встановлення істини під час розгляду судових справ. Водночас ефективне законодавство про судові експертизи спрямоване не лише на забезпечення справедливого судочинства та досудового слідства, але і передбачає захист прав та свобод людини, дотримання принципу верховенства права та відповідає міжнародним стандартам. Вдосконалення нормативних актів, спрямованих на підвищення якості проведення експертних досліджень та забезпечення їхньої об'єктивності, є пріоритетним завданням для України, зважаючи на заявлені євроінтеграційні наміри. При цьому такі зміни мають відбуватися із обов'язковим врахуванням міжнародних стандартів та міжнародного досвіду.

Чинне законодавство, яке регламентує організацію та проведення судових експертиз в Україні представляє собою значний масив правових норм, що містяться у численних нормативно-правових актах різної юридичної сили. Гаращук В.М. пропонує умовний розподіл цих нормативно-правових актів на кілька рівнів:

1. Загального характеру (присвячені питанням визначення правового статусу судового експерта й судової експертизи в Україні, що поширюються на всі види судових експертиз).